

Združenje borcev za vrednote NOB Občine
Domžale
Krajevna organizacija ZB za vrednote
NOB Slavka Šlandra

**SPOMINSKA SLOVESNOST OB
70. LETNICI USMRTITVE AKTIVISTOV
OSVOBODILNE FRONTE**

**Franca Chwatala
Venclja Perka
Ignaca Hribarja**

v soboto 20. septembra 2014 ob 11.uri

Slavnostna govornica ga. Andreja Pogačnik Jarc,
podžupanja Občine Domžale

Kulturni program:

- Kvartet Grm
- recitator Janez Hafner
- flavta Zala Potočnik in harmonika Žiga Svetlin (Glasbena šola Domžale)

Spomenik trem aktivistom OF, ki so jih 20. septembra 1944
ustrelili domači izdajalci. Spomenik je bil odkrit 29.
novembra 1949

VENČESLAV (VENCELJ) PERKO

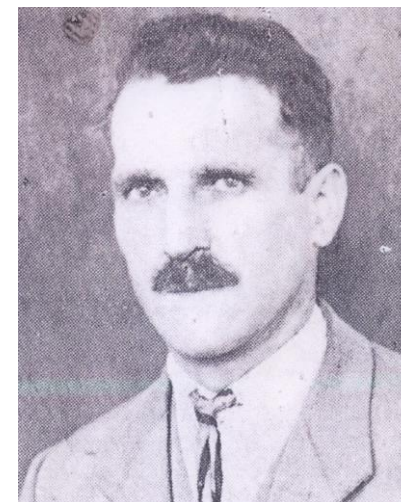


Vencelj Perko 4.12.1886 – 20.9.1944

Rojen je bil v Zagradcu pri Žužemberku v učiteljski družini, v prvi svetovni vojni je bil tri leta v avstrijski vojski, po vojni je končal šolanje na ljubljanskem učiteljišču. V Domžalah je poučeval od oktobra 1939 do prihoda nemških okupatorjev leta 1941, ko so vse slovenske učitelje odpustili. Potem je delal na Koroškem (Št. Vid) na žagi in se vključil v osvobodilno gibanje ter organiziral vračanje slovenskih izgnancev v domače kraje. Venclja Perka so skupaj s hčerko Jelo odpeljali domžalski domobranci v noči na Vnebohod (14/15) avgust 1944. iz Martinčeve hiše na Rodici. Vodil jih je Ivan Rode – Navžarjev iz Ihana, ki je še mesec dni pred tem deloval v Osvobodilni fronti v Ihanu v gospodarski komisiji. Oba so v domobranski postojanki na Kolodvorski ulici v Domžalah hudo mučili, hčerko Jelo so potem odpeljali gestapovci v Kamnik, kjer je bila obsojena na prisilno delo v

Nemčiji, od koder je potem pobegnila nazaj v Slovenijo v partizane. Očeta Venclja so domobranci nečloveško mučili do 20. septembra, ko so ga preko Vira odpeljali proti Šumberku in ga tam umorili. V noči pred ustrelitvijo je na steno celice napisal "Smrt nedolžnega očeta naj bo otrokom sveta". V partizanih sta bila že pred njegovo ustrelitvijo hčerka Marija in sin Venčeslav.

IGNAC HRIBAR



Ignac Hribar 8.7.1887–20.9.1944

Ignac Hribar je bil doma iz Ihana, po poklicu kovač in znan cerkveni pevec, v tridesetih letih pred 2. svetovno vojno je izdelal velike gibljive jaslice, ki so obnovljene v domači hiši. Domžalski domobranci so ga zaprli avgusta 1944., da bi prisilili njegovega sina Ivana, da se vrne iz partizanov in se jim pridruži v domobranski postojanki. Ker se jim to ni posrečilo, so Ignaca ustrelili na Podrečju pod vzpetino, kjer je nekdanja stala hiša, ki so ji rekli "Vila satan".

FRANC CHWATAL



Franc Chwatal - Črtomir 12.9.1900 – 20.9.1944

Rojen je bil v Ljubljani. Učiteljišče je končal v Ljubljani. Prvo službeno mesto je dobil po dekretu v Srbiji za dve leti, nato pa je začel poučevati v Dobu. Pozneje je postal šolski upravitelj v Krtini, kjer je služboval 16 let. Po prihodu nemških okupatorjev je bil odpuščen kot učitelj, postal pa je tajnik na občini v Domžalah, kjer je vodil oddelek za preskrbo živili in oblačili za občane. V času učiteljevanja na Dobu in v Krtini je svoje učence učil tudi sadjarstva in čebelarstva in bil zelo dejaven v društvih.

Domžalski domobranca so ga zaprli 2. septembra 1944 in ga nato ustrelili 20. septembra 1944 na Podrečju pri Domžalah. Njegova najstarejša hčerka Marija je bila v tem času že partizanka.



Domobranca so 8. avgusta 1944. leta v Domžalah ustanovili svojo postojanko, ki je bila prva v kamniškem okrožju. Že naslednji dan po svojem

prihodu v Domžale so zagrešili gnusno hudodelstvo v Podgorici, kjer so ustrelili tri partizane, štiri ženske pa vrgli v gorečo hišo. Naslednje njihovo veliko hudodelstvo je bil uboj treh aktivistov, in sicer Franca Chwatala, Ignaca Hribarja in Venclja Perka pod Šumberkom ob cesti Vir-Ihan. Uboj teh treh aktivistov OF je bilo maščevanje, ker so partizani nekaj dni pred tem ubili na domu v Biščah gospodarja Čada, ki je pred tem organiziral domobransko zasedo za tri partizane na njegovi domačiji. Komandant domžalske domobranske postojanke je v poslovnem govoru na pogrebu Čada izjavil: »Preden bo sonce trikrat zašlo, bo tvoja smrt maščevana«.

Drago Cerar

(pričevanje, Slamnik, 2004)

ZAHRBTNI STRELI (pričevanje)

Vstala sem zgodaj zjutraj, ker sem tega dne kuhala žganje. Pri vseh takih delih pa se dan zgodaj začne. Naša hiša je na vogalu križišča glavne ceste in ker so bili takrat taki časi, smo odprli obe očesi in tudi ušesa, da smo lahko vse, kar smo videli in slišali, javljali naprej do javke. Partizanskim obveščevalcem je bil dragocen vsak podatek. Tako sem zasledila po cesti mimo hiše žalosten in počasen sprevod. Trije domobranca so vodili naša dva tovariša Chwatala in Perka. V koloni je šel naprej domobranec Miško, za njim je stopal Chwatal, potem spet domobranec iz Ihana, pa Perko. Chwatal je pozdravil: «Dobro jutro, mama!» Vprašala sem ga, kam gredo, pa ni smel odgovoriti. Skočila sem čez prag v hišo in

poklicala moža. Slutila sem, da bo hudo, gotovo bodo streljali. Ko sva z možem prišla iz hiše, je Chwatal še stal pri ograji, za njim pa Perko in dva domobranca. Eden od teh dveh domobrancev se je začel oddaljevati. Ko je prišel do »okrajne«, to je meja med njivami, je zavil v koruzo. Naš oče je tiho spraševal Chwatala, kaj se godi in ta je skozi zobe in pri tem je gledal drugam, iztisnil, da jih vodijo na streljanje. Druga dva domobranca, ki sta stala s talcema, sta začela priganjati. Šli so po cesti proti Podrečju. Na polovici dolžine njiv med glavno cesto in Podrečjem so se spet ustavili. Videla sem, da je domobranec ponujal cigareto Chwatalu, potem pa z njim zavil po »okrajni« proti Bedenikovi hiši k mlinu. Na tem polju med njivami je Chwatal omahnil pod streli domobranca, ki je bil skrit v koruzi. Pustili so ga ležati kar tam, Perka pa so peljali naprej do Šumberka in ga tam ustrelili. Z druge strani Šumberka so pripeljali tretjega talca – Hribarja. Pod vzpetino, kjer je takrat stala hiša, ki so ji rekli "Vila Satan", so ga ustrelili. Vse tri so pustili ležati tam, kjer so jih ustrelili. Sorodniki ubitih talcev so jih prepeljali in pokopali.

Antonija Orehek

(Vir: Zbornik krajevne skupnosti "Tomo Brejc" Vir, 1985)

Uredila in založila: Komisija za zgodovino pisje
Združenja borcev za vrednote NOB Občine Domžale,
20. september 2014
Besedilo pri slikah: Franci Gerbec